

**VODITELJI I RAVNATELJI ODSJEKA ZA POVIJESNE
ZNANOSTI ZAVODA ZA POVIJESNE I DRUŠTVENE
ZNANOSTI HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I
UMJETNOSTI U ZAGREBU (1948.-1998.)**

(Sastavili: Ante Gulin, Aleksandra Kolarić i Zoran Ladić)

UDK 930-05

Marko Kostrenčić

(1884.-1976.)

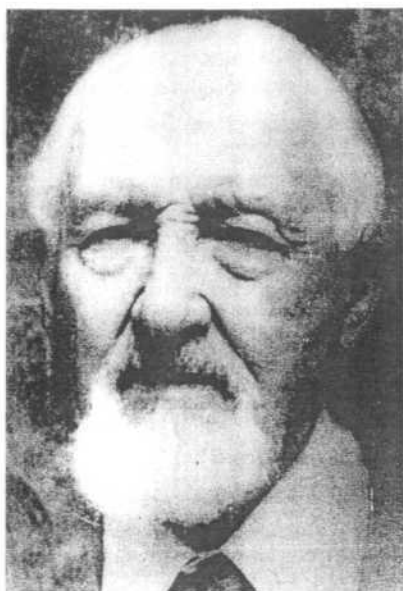
Marko Kostrenčić rodio se 21. ožujka 1884. godine u Zagrebu, gdje je završio osnovnu školu, klasičnu gimnaziju i *Pravni fakultet*. Stupanj doktora prava stekao je *sub auspiciis regis* 1908. godine na Pravnom fakultetu u Zagrebu, a na istom je i habilitirao iz hrvatske pravne povijesti 1910. godine. U razdoblju od 1909. do 1911. godine usavršavao je slavensku pravnu povijest na sveučilištima u Pragu, Budimpešti, Varšavi, Lavovu i Beču. Od 1913. predavao je na Pravnom fakultetu u Zagrebu, gdje je bio profesor do umirovljenja 1955. godine. Pored toga, u razdoblju 1949.-1950. bio je rektor Sveučilišta u Zagrebu, a priznanje za znanstveni rad dodijelilo mu je Sveučilište u Pragu, izabravši ga za počasnog doktora.

Godine 1920. Kostrenčić je bio izabran za dopisnog, a već 1921. za pravog člana *Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*. U svom obrazloženju M. Maurović ističe da je Kostrenčića predložio za pravog člana na temelju radnje *Vinodolski zakon*, navodeći da su na tu odluku utjecali i Kostrenčićevi dotadašnji radovi iz pravne filozofije i teorije prava.

Obavljajući važne dužnosti u Akademiji, akademik M. Kostrenčić bio je jedan od inicijatora i aktivnih sudionika u osnivanju Akademijinih instituta, posebice povijesnih, koji su pretežno bili osnivani između 1948. i 1949. Njegovim osobnim

zalaganjem utemeljen je i *Historijski institut JAZU u Zagrebu* kojemu je on stalno bio na čelu, bilo kao njegov predsjednik ili predstojnik, uvijek sudjelujući aktivno u oblikovanju njegove znanstvene politike. Smatrao je prijeko potrebnim da mladi povjesničari temeljito ovladaju izvornom arhivskom građom, te da na njoj izgrađuju svoj znanstveni opus i lik. Radi toga je akademik Kostrenčić organizirao više tečajeva iz pomoćnih povijesnih znanosti na kojima su polaznici ovladavali tehnikom znanstvenoistraživačkog rada.

Akademik Kostrenčić je tadašnje djelatnike Historijskog instituta JAZU prvenstveno usmjeravao na sređivanje i znanstvenu obradu bogatih povijesnih fundusa koji se nalaze u Akademijinom arhivu. Nakon osnivanja Historijskog instituta u Zagrebu, kojem je od 1964. bio ravnateljem dr. Zlatko Herkov, Kostrenčićev vlastiti znanstveni rad bio je posebice vezan za arhivske fondove Instituta. Suradnja akademika Kostrenčića i Instituta posebice je bila razvijena tijekom 60-ih i 70-ih godina, u koje je vrijeme, pored ostaloga, bio na čelu i Međuakademijskog odbora za *Repertorij srednjovjekovnih povijesnih izvora*, te urednik Akademijinog projekta *Rječnik srednjovjekovnog latiniteta Jugoslavije* i znamenite zbirke izvora *Diplomatičkog zbornika kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije*. Naravno, ovdje spominjemo samo onaj njegov rad koji je usko vezan uz Historijski institut JAZU u Zagrebu. Za njegova života objelodanjen je i prvi svezak *Rječnika srednjovjekovnog latiniteta Jugoslavije* (1973.), te je svojim daljnjim znanstvenim radom znatno pridonio i tiskanju drugog sveska, objavljenog poslije njegove smrti (1978.). Posebice valja istaći njegov rad na *Repertoriju srednjovjekovnih povijesnih izvora* koji je i danas važan dio znanstvene djelatnosti Odsjeka za povijesne znanosti HAZU u Zagrebu. Akademik Kostrenčić bio je urednik još dva broja *Diplomatičkog zbornika* od XIII. do XVI. sveska, koja je edicija ostala jedna od temeljnih istraživačkih područja unutar projekta *Izvori studije i pomagala za hrvatsku povijest od VII. do XIX. st.* Na njoj su daljnji rad nastavili djelatnici našeg Odsjeka, zaključno do XVIII. sveska. Upravo kroz nastavljanje rada na projektima, na kojima je M. Kostrenčić ostavio duboki trag, veze između ovog velikog znanstvenika i Odsjeka za povijesne znanosti ostale su trajne, unatoč činjenici što nas je napustio prije više od dvadeset godina.

Vladimir Aleksejevič Mošin

(1894.-1987.)

Vladimir A. Mošin rodio se 9. listopada 1894. godine u Petrogradu, gdje je završio gimnaziju i upisao se na *Povijesno-filološki fakultet*. Studij je potom pohađao u Tbilisiju i Kijevu, nakon čega je 1921. godine, zbog sovjetske revolucije, bio prisiljen napustiti Petrograd iz kojega odlazi u Beograd, gdje 1922. godine diplomira na tamošnjem sveučilištu.

No, već 1928. godine započinje intenzivne veze sa Zagrebom, gdje istom tada i doktorira na *Filozofskom fakultetu* kod prof. dr. Ljudmila Hauptmana i prof. dr. Grge Novaka. Ubrzo poslije završetka Drugog svjetskog rata, Mošin se vraća iz Skoplja ponovno u Zagreb, u kojemu boravi 13 plodnih godina svoga znanstvenog rada (1947.-1959.). Kada je 1948. tadašnja JAZU osnovala *Historijski institut*, prvim njegovim ravnateljem imenovala je prof. dr. Vladimira Mošina.

Tijekom svoga rada Mošin je uložio veliki napor u sređivanju fondova *Arhiva JAZU*, gdje je u svojstvu ravnatelja, iz gotovo kaotične mase dokumenata, tijekom samo nekoliko mjeseci rada sa suradnicima sredio arhivsku građu prema temeljnim skupinama. Kao rezultat tog opsežnog posla proizašao je nezaobilazan Mošinov katalog *Ćirilski rukopisi Jugoslavenske akademije* u dva sveska, od kojih I. sadrži opis, a II. album (reprodukcije) rukopisa.

Mošinova duboka povezanost s tadašnjim Historijskim institutom iskazana je i kroz organizaciju *Tečaja pomoćnih povijesnih znanosti* s posebnim naglaskom na slavensku (ćirilsku i glagoljsku) i latinsku paleografiju, a koji je održavan u istom Institutu s ciljem usavršavanja mlađih znanstvenih kadrova. Nezaobilazna je Mošinova uloga pri utemeljenju *Laboratorija za restauraciju oštećene arhivske građe iz Arhiva JAZU*. Iskustva stečena u ovom Laboratoriju preuzeli su djelatnici *Arhiva Hrvatske, Nacionalne i sveučilišne biblioteke, te drugih sličnih ustanova u Hrvatskoj*.

Pored toga, Mošin je dio svog znanstvenog interesa usmjerio prema filigranologiji (pomoćnoj povijesnoj znanosti u proučavanju vodenih znakova), te je unutar Historijskog instituta osnovao i *Filigranološki kabinet*. Kao rezultat njegova intenzivnog rada na području filigranologije objelodanjen mu je, u suradnji sa Seidom Traljićem, album *Vodeni znakovi XIII i XIV stoljeća* (Zagreb 1957.). Konačno, valja svakako istaći veliku zaslugu prof. dr. Vladimira Mošina u osnivanju knjižnice Historijskog instituta s bogatim fondom historiografskih djela, pri čemu se posebice ističu raritetne grupe *serbica i hungarica*.

Njegova znanstvena djelatnost usko je povezana i uz *Staroslavenski institut* u Zagrebu s kojim je surađivao i trajno prijateljevao od samog utemeljenja. Ovdje je, u časopisima *Slovo* i *Radovi Staroslavenskog instituta*, objelodanio nekoliko studija i članaka od kojih valja svakako izdvojiti onu naslovljenu *O periodizaciji rusko-južnoslavenskih književnih veza* (*Slovo* 11- 12, Zagreb 1962.) u kojoj razmatra razne probleme s područja paleoslavistike i izlaže ideje o isprepletenosti i uzajamnosti kultura i civilizacija. Mošinovu bibliografiju radova, povodom 75-godišnjice života, objavio je Vjekoslav Štefanić u spomenutom časopisu *Slovo* (11 - 12, Zagreb 1969.).

Kao suradnik brojnih znanstvenih institucija, arhiva i biblioteka u Hrvatskoj, prof. dr. Vladimir Mošin bio je i sveučilišni predavač u mnogim centrima bivše Jugoslavije, između ostaloga i u Skoplju, u kojemu je i umro 3. veljače 1987. godine.

Zlatko Herkov

(1904.-1994.)

Zlatko Herkov rođen je 16. kolovoza 1904. g. u Zagrebu u plemićkoj obitelji podrijetlom iz Kostajnice. Školovao se u Zagrebu, gdje je 1910.-1914. pohađao pučku školu, 1914.-1922. klasičnu gimnaziju, a 1922.-1926. *Pravni fakultet* na kojemu je 1927. diplomirao i već 1928. doktorirao. Već za vrijeme studentskih dana (1923.-1924.) radi u uredništvu časopisa *Pravni savjetnik*, a iduće, 1925., stupa u državnu službu kao pripravnik pri računovodstvu *Financijskog ravnateljstva* u Zagrebu, poslije kao šef *Porezne uprave grada Zagreba*, pa financijski savjetnik u *Gradskom poglavarstvu* u Zagrebu, te kao gradski senator u *Gradskom narodnom odboru* sve do 1945., kada godinu dana poslije, tj. 1946. prelazi u *Ministarstvo financija Hrvatske* iz kojega zbog bolesti odlazi 1947. u mirovinu. Od tada dr. Herkov nastavlja svoj dugi i nadasve plodan znanstvenoistraživački i nastavni put s kojim je započeo već ranije, 1935. kada je bio izabran za honorarnog nastavnika na *Visokoj ekonomsko-komercijalnoj školi* u Zagrebu, predajući predmet *Nauka o financijama, financijska politika i ekonomska politika*. God. 1937. habilitirao je za privatnog docenta na *Pravnom fakultetu* pri *Katedri za Financijalne znanosti* na kojoj predaje, a 1940. Sveučilišni ga senat izabire za izvanrednog profesora, koje mjesto zbog ratnih i političkih okolnosti Herkov ne prihvaća. Kao vrstan stručnjak postaje 1938. prvim članom *Međunarodnog instituta za javne finacije u Parizu*, te se na njegov poticaj

osniva 1940. Institut za javne financije u Zagrebu unutar kojega djeluje *Zavod za financijsko pravo*.

Od 1948.-1955. intenzivno se bavi znanstvenim radom, te postaje vanjskim znanstvenim suradnikom *Arhiva grada Zagreba*. God. 1955. ponovno se vraća u aktivnu službu, te postaje rukovoditelj financijsko-privrednog odjela poduzeća *Viadukt*. Početkom 1957. preuzima dužnost voditelja Instituta za likovne umjetnosti JAZU, a 1961. postaje viši znanstveni suradnik, te 1965. znanstveni savjetnik i ravnatelj *Historijskog instituta JAZU* gdje ostaje sve do umirovljenja 1976. Od 1957. i 1961. član je Međuakademijskog odbora za *Rječnik srednjovjekovnog i novovjekovnog latiniteta Jugoslavije*, te član obiju redakcija tih rječnika. Godine 1964. postaje tehnički urednik i tajnik glavne redakcije časopisa *Bulletin scientifique, section B*, u kojemu surađuje svojim prilogima.

Djelujući u to vrijeme u Historijskom institutu Akademije, Herkov temeljito proučava *povijesnu metrologiju*, koju od 1972.-1982. predaje kao honorari nastavnik u okviru posljediplomskog studija na *Filozofskom fakultetu u Zadru*.

Svoje znanstveno istraživanje Herkov je posebice usmjerio na područje prava i financija, te gospodarske povijesti, služeći se metodom i sredstvima suvremene historiografije, pri čemu mu je od velike pomoći bilo odlično poznavanje srednjovjekovnog i novovjekovnog latiniteta, te njemačkog jezika. S tog područja objelodanio je brojne znanstvene priloge i radove, studije i djela, priručnike i statute gradova koji su nezaobilazni u našoj historiografiji. Od njih navodimo *Statut grada Rijeke od god. 1530.* (1948.), zatim *Statut grada Zagreba od god. 1732.* i *Zbornik statuta grada Zagreba od godine 1773., I.* (1952), te djelo iz financijske i pravne povijesti *Grada za financijsko-pravni rječnik feudalne epohe Hrvatske, I-II.* (1956.). Od 1957. do 1971. Herkov je objavio oko 70-ak znanstvenih priloga, osvrti, kritika i recenzija na njemačkom i hrvatskom jeziku. Njegovim je nastojanjem 1971. održano u Zagrebu međunarodno savjetovanje o proučavanju starih mjera, te objavljena *Bibliographia metrologiae historicae* (u suradnji s M. Kurelcem). Potkraj rujna 1973. Herkov je u Rijeci organizirao Međunarodni skup za povijesnu metrologiju (*International Committee for Historical Metrology*), te priredio knjigu *Bibliographia metrologiae historicae, sv. II* (u suradnji s M. Kurelcem) i objelodanio posebno važno djelo *Naše stare mjere i utezi*. God. 1975. izabran je članom suradnikom, a 1983. dopisnim članom JAZU. Zatim je objelodanio *Statut grada Karlobaga 1757.* (1977.), pa *Statut grada Karlovca od god. 1778.* (1979.), te monografiju *Gradnja ratnih brodova u Kraljevici 1764.-1767.* (1979.). Uskoro mu je tiskan i *Statut grada Šibenika od god. 1608.* (1983.), te tri knjige: *Iz povijesti javnih financija, financijskog prava i razvitka financijske znanosti Hrvatske* (1985.), *Povijest zagrebačke trgovine* (1987.) i *Iz povijesti javnih financija i financijskog prava Hrvatske od 1850. (1848.) do 1918.* (1990.). Njegov posljednji članak bio je *Ponovno o imenu grada Zagreba u prošlosti* (1992.).

Dvije godine poslije, 1994., tiho nas je napustio plemenit i nadasve divan čovjek, znanstvenik i erudit, član družbe *Braća Hrvatskog Zmaja* još od 1940. i njegov suobnovitelj 1990., koji nas je u znanstvenom i svakom drugom pogledu zadužio na dugotrajan spomen.

Ljubo Boban
(1933.-1994.)

Ljubo Boban rodio se 10. svibnja 1933. u antičkoj Saloni-Solinu, gdje je završio osnovnu školu, dok je učiteljsku pohađao i završio 1952. u Šibeniku. Nakon kraćeg učiteljavanja po okolnim selima rodnog mu Solina, god. 1955. upisuje studij povijesti na *Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu*, na kojemu 1959. diplomira, nastavljajući s radom kao demonstrator kod prof. dr. Jaroslava Šidaka. Nedugo zatim šalju ga na specijalizaciju u *Institut društvenih nauka* u Beogradu, gdje radi na izvornoj građi, pripremajući doktorsku disertaciju *Sporazum Cvetković - Maček*, koju je 28. travnja 1964. obranio na *Filozofskom fakultetu u Zagrebu*.

Njegov znanstveni, a posebice pedagoški rad, bio je usko vezan uz *Filozofski fakultet u Zagrebu* na kojemu je 1963. bio izabran za asistenta, 1964. za docenta, 1971. za izvanrednog, te 1975. za redovnog profesora u Odsjeku za povijest, na *Katedri za povijest jugoslavenskih naroda* (za razdoblje od 1918. pa dalje). U dužem vremenskom razdoblju, od 1968. do 1993., vršio je dužnost *pročelnika* na istoj Katedri, te povremeno predavao na *Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu*, a od 1992. i na *Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu*. No, njegov rad bio je posebice vezan za *Institut za hrvatsku povijest Sveučilišta u Zagrebu*, čiji je on bio glavni inicijator kod osnivanja, a od 1971.-1974. i njegov ravnatelj. Osim rada u Institutu, prof.

Boban sudjelovao je i u organiziranju i planiranju znanstveno-istraživačkog rada, sustavnom odgoju mladih znanstvenika, te u diplomskoj i poslijediplomskoj nastavi.

Posebice važan dio njegova znanstvenog rada vezan je uz *Hrvatsku akademiju znanosti i umjetnosti*. Naime, zbog njegovih istaknutih znanstvenih rezultata bio je 1975. izabran za izvanrednog, a 1986. i za redovnog člana tadašnje JAZU. Od 1992. do neočekivane njegove smrti obavljao je više dužnosti unutar HAZU: bio je član *Predsjedništva* i *Uprave*, a od kolovoza 1994. i tajnik *Razreda za društvene znanosti*. Valja neizostavno istaknuti veliki napor koji je akademik Ljubo Boban ulagao u organiziranje znanstvenih skupova, bilo kao glavni organizator ili član organizacijskog odbora JAZU/HAZU.

Unutar ove najviše znanstvene ustanove u Hrvatskoj, akademik Ljubo Boban obavljao je i dužnost pročelnika *Odjela za društvene znanosti Istraživačkog centra JAZU*, a čvršću poveznicu s *Odsjekom za povijesne znanosti JAZU u Zagrebu* započinje 1976./7., kada je izabran za njegova voditelja, te glavnog urednika *Zbornika Zavoda za povijesne znanosti JAZU u Zagrebu* od br. 8 (1977.) do 15 (1988.). Uz to, u *Zborniku* br. 10 (1980.) tiskana je njegova važna studija *Iz britanske politike prema Hrvatskoj seljačkoj stranci potkraj 1943. i početkom 1944. godine*.

Iz doista opsežne bibliografije prerano preminulog nekadašnjeg voditelja našeg Odsjeka, valja svakako izdvojiti neke važne studije: *Sporazum Cvetković - Maček* (1965.); *Svetozar Pribićević u opoziciji 1928.-1936.* (1973.); *Hrvatska u arhivima izbjegličke vlade od 1941. do 1943.* (1985.); *Hrvatska u diplomatskim izvještajima izbjegličke vlade 1941.-1943.* (1988.). Ustrajno se boreći za spoznaju povijesne istine, akademik Lj. Boban svojim je znanstvenim djelima znatno pridonio razotkrivanju velikosrpskih laži o genocidnosti hrvatskog naroda u nekritičkim i jednostrano pisanim tekstovima srpskih povjesničara. Kao rezultat toga ponajbolje se očituje njegovo objelodanjeno znamenito djelo *Kontroverze iz povijesti Jugoslavije* (sv.I, II, III; 1987., 1989., 1990.). S istim razlogom i svrhom prof. Boban uredio je i knjigu - atlas *Hrvatske granice od 1918. do 1991.* (1991.), objelodanjenu u samo predvečerje Domovinskog rata.

Ljudskim i pedagoškim vrlinama, znanstvenim radom i metodologijom, te rezultatima proizašlima iz njih, akademik Ljubo Boban ostao je u trajnom našem sjećanju, ne samo kao voditelj, nego i kao trajni podsjetnik da povjesničarski zanat mora biti utemeljen u jednom sloganu - "*amor veritatis*".

Igor Karaman
(1927.-1995.)

Igor Karaman rođio se 1927. godine u Splitu, gdje je završio osnovnu školu i nižu gimnaziju. S obitelji se 1941. godine seli u Zagreb u kojemu završava gimnaziju. Od 1946. do 1949. radi u *Hrvatskom povijesnom muzeju*, a od 1949. do 1959. u *Hrvatskom državnom arhivu* kao arhivist. Diplomirao je 1952. povijest na *Filozofskom fakultetu* u Zagrebu, te 1960. i doktorirao. Od 1960. do 1987. na istom je fakultetu predavao gospodarsku povijest pri Katedri za Opću povijest novog vijeka. Zbog svojih znanstvenih rezultata bio je 1977. izabran članom suradnikom HAZU, kojeg se članstva 1982.g. odrekao.

Prof. dr. Igor Karaman bio je jedan od utemeljitelja *Instituta za hrvatsku povijest* Zagrebačkog sveučilišta, te njegov predstojnik od 1974. do 1978. g. Kao član suradnik HAZU, od 1978. do 1982., postaje voditelj Akademijina *Zavoda za povijesne znanosti* u Zagrebu.

Znanstveni interes prof. Karamana bio je, gotovo od početka, usmjeren na gospodarsku povijest Hrvatske, kako to proizlazi i iz njegove doktorske disertacije u kojoj je analizirao proces oblikovanja krupnih feudalnih vlastelinstava u Slavoniji nakon turske okupacije, njihovu privrednu organizaciju, te kasniji preobražaj u kapitalističke veleposjede. Nakon objavljene disertacije *Valpovačko vlastelinstvo*,

ekonomsko-historijska analiza 1962. god., prof. Karaman nastavlja sa sustavnim istraživanjem hrvatske gospodarske povijesti. U svojoj značajnoj knjizi *Privreda i društvo Hrvatske u 19. stoljeću*, objavio je rezultate istraživanja trgovinskog prometa, djelatnosti komorskog zemljišnog posjeda, ekonomike kasnofeudalnih vlastelinstva i oblika feudalne rente u XIX. stoljeću.

Zajedno s grupom autora (M. Gross, J. Šidak, R. Šepić) 1966. godine objavio je knjigu *Povijest hrvatskog naroda 1860.-1914.*, prvi cjelovit pokušaj sinteze hrvatske povijesti tog razdoblja, u kojem je dao temeljne postavke hrvatske gospodarske povijesti u razdoblju oblikovanja građanskog društva. Istražujući gospodarska i društvena zbivanja, prof. Karaman uvijek ih je smještao u okvir povijesnih kretanja na širem srednjoeuropskom prostoru.

Kao znanstvenik, Karaman je dao krupan doprinos boljem poznavanju razvoja i značenja žitne trgovine u 18. i 19. stoljeću na podunavsko-jadranskom prostoru. On je istraživao i genezu građansko-kapitalističkog sustava u nas do Prvog svjetskog rata, te obradio problematiku konstituiranja domaćeg građanstva u kontinentalnom i jadranskom prostoru.

U knjizi *Industrijalizacija građanske Hrvatske 1800.-1942.* sintetizirao je rezultate svojih istraživanja razvoja domaćeg kapitalističkog poduzetništva.

Zajedno s prof. Ivanom Kampušem napisao je 1975. pozamašno djelo *Tisućljetni Zagreb*, još i danas najbolju monografiju o gradu Zagrebu, koja je objavljena i na nekoliko svjetskih jezika.

U nakladnoj kući *Naprijed* bio je urednik serije *Povijest i historija*, zatim urednik *Rasprava i priloga*, serije Instituta za hrvatsku povijest, te glavni urednik *Enciklopedije hrvatske povijesti i kulture*, koju je 1980. objavila Školska knjiga i koja je 1981. bila zabranjena zbog tzv. spornog članka o Jasenovcu. Ta knjiga i mnoge kritike koje je izazvala, bili su razlogom ostavke prof. dr. Igora Karamana na članstvo u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti.

Pod njegovim je uredništvom tijekom Domovinskog rata 1993. izašla knjiga *Vukovar - vjekovni hrvatski grad na Dunavu*. Prof. dr. Igor Karaman, naš vrstan povjesničar i znanstveni djelatnik, autor desetak knjiga, te brojnih studija i rasprava, sudjelovao je na brojnim znanstvenim skupovima u zemlji i inozemstvu. Bio je i jedan od inicijatora kulturnopovijesnog skupa *Mogersdorf*. Kao divan i plemenit čovjek, te nadasve znanstvenik, njegov lik ostaje nam u trajnom sjećanju.

Hodimir Sirotković

(r. 1918.)

Hodimir Sirotković rođen je 25. listopada 1918. u Splitu, gdje je završio osnovnu školu i klasičnu gimnaziju. Diplomirao je na *Pravnom fakultetu* u Zagrebu 1942., na kojemu je i doktorirao 1952.

Od početka 1946. radi u Direkciji za socijalno osiguranje u Zagrebu, a od 1950. u Komitetu za naučne ustanove i visoke škole NRH. Nakon reorganizacije Komiteta prelazi u sastav Ministarstva za nauku i kulturu NRH do kolovoza 1954. kada prelazi na *Pravni fakultet* u Zagrebu (daljnje: PFZ), gdje je izabran za asistenta za predmet *Povijest države i prava naroda Jugoslavije*. God. 1961. izabran je za docenta, 1964. za izvanrednoga, a 1971. za redovnog profesora istog predmeta. Nakon navršениh 40 godina radnog staža umirovljen je 1. srpnja 1983. godine.

Prof. dr. sc. Sirotković godinama se isticao svojom organizacijskom, znanstvenom i stručnom aktivnošću na PFZ-u, na zagrebačkom Sveučilištu, u Jugoslavenskoj (danas Hrvatskoj) akademiji znanosti i umjetnosti, te u različitim strukovnim udrugama.

Profesor Sirotković imao je na PFZ-u mnoge dužnosti, među ostalim bio je glavni urednik *Zbornika Pravnog fakulteta* (1979.-1983.).

Razred za društvene znanosti HAZU izabrao ga je 1975. za člana suradnika, 1979. za izvanrednoga, a 1991. za redovnog člana. Razred ga je 1982. imenovao za voditelja *Zavoda za povijesne znanosti HAZU* u Zagrebu, kojim rukovodi sve do 1995. g. Od 1984. do 1996. obavlja dužnost zamjenika tajnika *Razreda za društvene znanosti* te predsjednika njegova Znanstvenog vijeća. Od 1990. do 1997. član je

Odbora za dodjelu prestižne znanstvene nagrade "Josip Juraj Strossmayer", koju svake godine dodjeljuju Akademija i Zagrebački velesajam.

Akademik Sirotković bio je četvrt stoljeća vrlo aktivan u raznim andragoškim ustanovama za unapređivanje obrazovanja odraslih, pa je u Narodnom sveučilištu grada Zagreba djelovao kao društveni radnik punih 14 godina (1953.-1967.). O tom sveučilištu napisao je 1957. opsežnu monografiju. Dvadeset i jednu godinu bio je i član uredničkog kolegija časopisa *Andragogija* (1955.-1976.), u kojemu je objavio dvadesetak članaka s tog područja. Za svoj dugogodišnji rad na unapređenju teorije i prakse obrazovanja odraslih dobitnik je republičke nagrade "Ivan Filipović" za životno djelo za 1978. g.

Osim stalnih i povremenih dužnosti u HAZU akad. Sirotković bio je više godina član upravnog odbora Saveza pravnika, član savjeta Hrvatskog državnog arhiva i Arhiva grada Zagreba, dugogodišnji vanjski suradnik Instituta za hrvatsku povijest, urednik i suradnik enciklopedija i leksikona, te član Nadzornog odbora Matice hrvatske (1992.-1997.).

U svojem znanstvenoistraživačkom radu akad. Sirotković objavio je preko stotinu znanstvenih rasprava, te niz stručnih članaka u dnevnom tisku i periodičnim publikacijama. Obavlja znanstvena istraživanja o organizaciji, izbornom redu i ustavnom položaju Hrvatskog sabora i o organizaciji hrvatske uprave u 19. i 20. stoljeću, zatim o djelovanju brojnih hrvatskih pravnika i političara u 19. i 20. st. Uz te radove napisao je još nekoliko priloga o federalizmu u jugoslavenskim zemljama, zatim kraću povijest zagrebačkog Sveučilišta (1669.-1977.), povijest Pravnog fakulteta u Zagrebu (1776.-1976.), povodom njegove dvjestogodišnjice osnutka, te povijest katedre na kojoj je predavao hrvatsku pravnu i državnu povijest.

Kao glavni redaktor akad. Sirotković objavio je četiri sveska dokumenata o radu ZAVNOH-a (1943. do 1945., 2800 str.), te Spomenicu Prvog kongresa pravnika antifašista Hrvatske u Glini 1944. godine (dva izdanja, 1974. i 1984.); bio je urednik *Rječnika historije države i prava* (izd. Informator, Zagreb 1968.), te autor teksta *Historija države i prava naroda Jugoslavije s 467 odrednica* (29 a. a.).

Slijedom svojeg znanstvenog rada 1988. tiskao je knjigu *Povijest država i prava naroda SFRJ* (ŠK, Zagreb 1988., suautor akad. L. Margetić; II. izdanje 1990.) koja je dobila nagradu *Službenog lista* za najbolje pravno djelo napisano u 1988. godini.

HAZU je akad. Sirotkoviću objavila 27 radova, a 2 rada objavile su Austrijska i Slovačka akademija.

Za svoj pregalački rad odlikovan je 1949. Medaljom rada, 1965. Ordenom zasluga za narod sa srebrnim zracima, 1978. Republičkom nagradom za životno djelo, a 1982. Predsjedništvo Zajednice narodnih i radničkih sveučilišta SRH dodijelilo mu je Povelju za životno djelo.

Akademik Sirotković svojim je radom djelatno sudjelovao u javnom životu, na brojnim znanstvenim skupovima, te s predavanjima i diskusijama na RTV, na tribinama narodnih sveučilišta i na stručnim tečajevima povjesničara. Posebice je pružao pomoć mlađim znanstvenicima izradom preko 300 recenzija, te kao mentor brojnih magistarskih i doktorskih radova.

Zbog svih tih zasluga *Pravni fakultet* u Zagrebu tiskao je 1986. *Spomenicu u čast prof. Hodimira Sirotkovića*, prigodom njegovoga odlaska u mirovinu.

Miroslav Kurelac

(r. 1926.)

Miroslav Kurelac rođen je u Zagrebu 25. svibnja 1926., gdje je polazio osnovnu i srednju školu (gimnaziju), nakon koje je 1945. upisao, a zatim i diplomirao povijest s pomoćnim predmetima na *Filozofskom fakultetu* u Zagrebu.

Od 1950.-1956. radi kao arhivist u *Arhivu grada Zagreba*. Isti ga Arhiv upućuje 1954. u Pariz na usavršavanje u *Archives Nationales des France (Stage International d'archives)*, gdje redovito pohađa tečajeve i na *École des Hautes Études* iz paleografije na Sorboni. Godine 1956. izabran je za asistenta u *Historijskom institutu JAZU* koji ga 1958. šalje na dalje stručno i znanstveno usavršavanje pri *Centre d'Études supérieures Civilisation médiévale* na Sveučilištu u Poitiersu (Francuska), gdje pohađa tečaj srednjovjekovne civilizacije. Desetak godina poslije (1969.) aktivno sudjeluje na *Settimana di studi* pri *Centro Italiano di studi sull'alto Medioevo* u Spoletu (Italija).

Godine 1970. u istom je Institutu izabran za višeg stručnog suradnika, a 1980. za stručnog savjetnika. Osam godina poslije (1988.) postaje znanstveni suradnik, 1990. znanstveni savjetnik, a 1994. izabran je za člana suradnika HAZU. Godine 1987. doktorirao je na *Filozofskom fakultetu* u Zadru s disertacijom *Mjesto i značenje Ivana Lučića - Luciusa u hrvatskoj i europskoj historiografiji*.

Kroz dugogodišnji znanstveno-stručni rad utemeljen na istraživanjima u brojnim arhivima i bibliotekama u zemlji i inozemstvu, Kurelac je svoj interes usmjerio na teme iz hrvatske historiografije, posebice za razdoblje humanizma i renesanse. Pored proučavanja života i djela Ivana Viteza od Sredne, Jana Panonija i drugih osoba iz tog razdoblja, najveći je doprinos dr. Kurelca u istraživanju života i djela Ivana Lučića - Luciusa. Kao rezultat tih istraživanja objelodanio je niz znanstvenih studija od kojih posebice valja izdvojiti knjigu *Ivan Lučić - Lucius. Otac hrvatske historiografije* (Zagreb 1994.), te studiju *Život i djelo Ivana Lučića - Luciusa* (uvod u izdanje Lučićeva djela *De Regno Dalmatiae et Croatiae - O kraljevstvu Dalmacije i Hrvatske* (Zagreb 1986.)). Pored toga, istraživao je pojedine teme iz sedamnaestostoljetne hrvatske povijesti, posebno jedan od ključnih događaja iz tog razdoblja, Zrinsko - Frankopansku urotu. Znanstvenu pozornost Kurelac je usmjerio i na istraživanje života i djela velikana hrvatske povijesti Jurja Križanića. Suraduje u raznim znanstvenim časopisima, piše znanstvene priloge za pojedina enciklopedijska izdanja, a sada je jedan od priređivača za tisak kritičkog izdanja djela *Obsidio Iadrensis*. Dr. Kurelac sudionik je i predavač na brojnim znanstvenim skupovima u zemlji i inozemstvu. Tako je održao više predavanja s područja srednjovjekovne i rane novovjekovne hrvatske povijesti na *Sveučilištu Sorbone* u Parizu.

Od 1956. Kurelac obavlja poslove u Međuakademijskom odboru *Repertorija srednjovjekovnih povijesnih izvora* od kojih je do sada izašlo VII. svezaka. HAZU ga je sa svoje strane izabrala za predsjednika tog Odbora. Od 1979. obavlja funkciju upravitelja *Zavoda za povijesne znanosti*, a od 1995. voditelj je današnjeg Odsjeka. Član je uredničkog vijeća edicije *Hrvatska i Europa* za čija je prva dva sveska izradio znanstvene priloge *Narativni izvori i Odnosi sa središnjom Europom u doba renesanse i reformacije*. Zamjenik je urednika III. sveska iste edicije pod naslovom *Razdoblje Baroka i Prosvjetiteljstva*. Član je *Društva hrvatskih povjesničara i Hrvatskog nacionalnog odbora za povijest znanosti*. Od 1998. urednik je *Zbornika Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU*.